

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 94(477.87) 332.14

Т. М. Безега

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Закарпаття до возз'єднання з Радянською Україною завжди було в складі інших держав. Зокрема, після розпаду Австро-Угорської монархії воно, згідно з Сен-Жерменським мирним договором 1919 р., було включене до складу Чехословацької Республіки під назвою Карпатська Україна (Підкарпатська Русь), як автономна одиниця з найширшими правами: автономним сеймом з юрисдикцією в питаннях мови, освіти, релігії і місцевого самоуправління, губернатором, що призначався президентом ЧСР, представництвом в парламенті республіки. Через відсутність можливостей возз'єднання Закарпаття з Україною, чого вимагала переважна більшість населення, представники політичних сил краю під впливом активної позиції в цьому питанні закарпатської еміграції в США і намірів країн Антанти вирішили орієнтуватися на новоутворену ЧСР, яку справедливо вважали меншим злом. Таке рішення було оптимальним варіантом розв'язання питання про державно-правове визначення Закарпаття [2]. Воно поклало кінець багатовіковій політиці мадяризації місцевого населення і відкривало можливості для соціально-економічного й національно-культурного розвитку цього регіону в складі економічно досить розвинутої, демократичної, слов'янської за національним складом республіки.

Чехословаччина в 20–30-х роках була єдиною в Центральній Європі достатньо демократичною країною. Після входження Карпатської України до її складу, політика ЧСР в цьому регіоні набрала поміркованого характеру. Але діяльність і цієї країни підпорядковувалася єдиній меті – утриманню під своїм контролем цієї території. Чеський уряд довго не надавав Закарпаттю бажаної автономії [3]. У розвинутій промисловій Чехословаччині Карпатській Україні відводилася роль економічно занедбаної аграрної провінції, що постачала сировину та дешеву робочу силу метрополії.

Тож, Карпатська Україна – це одна зі сторінок історії Закарпаття, яка стала прологом нової суверенної України. Демократизація українського суспільства сприяла дослідженню тем з історії, які раніше були або забуті, або заборонені. Спогади, статті, наукові доробки, написані на основі нових архівних матеріалів, почали з'являтися на

сторінках монографій і періодики. В результаті чого, Карпатська Україна, як об'єкт дослідження, не стала винятком.

Дана проблема завжди викликала гостру дискусію серед представників наукової громадськості. Наукові розвідки мали пресовий характер, згодом вони стали основою для створення ґрунтовних праць, у яких Карпатська Україна досліджувалась не тільки як важливе явище в історії Закарпаття, а як складова всеукраїнського і загальноєвропейського розвитку. Мета цього дослідження полягає в тому, щоб розкрити всі аспекти економічної діяльності в цей непростий історичний період для нашого краю.

Невід'ємною частиною радянської та сучасної української історіографії стали дослідження з даної теми, авторами яких є переважна більшість вчених-істориків Ужгородського національного університету. Перш за все, хотілось би відзначити найбільш відомих дослідників, а саме: М. Болдижара [3–4], В. Боднара [5], М. Вегеша [5–10], В. Задорожного [9], М. Токара [10], М. Тиводара [16], С. Федаку [17], В. Худанича [18], П. Магочія [12], М. Папа [13], І. Попа [14], Я. Бачинського [1], О. Богіва [2], Б. Червака [19], В. Шандора [20] та ін.

Отже, територія Карпатської України становила 5% усієї території Чехословацької республіки, на якій проживало 9% населення і було розміщено лише 0,07% виробничих потужностей, що у 136 разів менше, ніж у Чехії та Моравії. Край був своєрідним зразком катастрофічного відставання і застою: питома вага промисловості в економіці становила лише 2%, тобто за показниками економічного розвитку Закарпаття перебувало на рівні XVIII ст., коли тільки розпочинався промисловий переворот.

Про кризовий стан сільського господарства свідчить те, що майже 90% селянських господарств краю потрапило в боргову кабалу до банків та лихварів [8]. Цей процес зумовили не тільки висока орендна плата, а й численні штрафи та податки, розміри останніх за десятиріччя (1919–1929) збільшилися в 13 разів.

Більшість українського населення Карпатської України – селяни, які надзвичайно мало отримали при поділі частини найбільших маєтків угорських феодалів. Від проведеної тут земельної реформи державі належало 362 197 гектарів землі. Понад дві третини – 260 112 – призначалися чеським військовим колоністам і лише 29 тис. гектарів ділилося між 32 тис. дрібних господарств. Селяни продовжували переживати важкий земельний голод, тривало зубожіння. В той же час значна частина поміщиків мала достатньо землі.

У 1936 р. 703 магнатських маєтки (землі, пасовиська, ліси) більш ніж утричі переважали наділи всіх 103 тис. селянських господарств. В цілому по Закарпаттю капіталовкладення Чехословацької держави в економіку краю були недостатні, щоб підняти її рівень. З початком загальносвітової кризи кінця 20-х років населення спіткали тяжкі випробування, що часом виливалися в масові голодування [9].

Зрозуміло, такий державний курс неодноразово викликав опір народних мас, і за неповні два десятиріччя свого панування чеські власті були змушені 91 раз наказувати стріляти в робітників і селян.

Згідно Мюнхенської угоди, підписаної 29–30 вересня 1938 р. між прем'єр-міністром Великобританії Чемберленом, прем'єр-міністром Франції Делад'є та фашистськими диктаторами Гітлером і Муссоліні, від Чехословаччини було відірвано Судетську область і передано Німеччині. Розпочалася криза чеської державності. У жовтні 1938 р. Прага погодилася надати автономію Закарпаттю. Уряд краю спочатку очолив угрофіл А. Бродій, а через кілька днів – А. Волошин, який виступав за будівництво автономії Карпатської України у федеративному зв'язку з чехами й словаками. Однак міжнародні події перешкодили нормальному розвитку автономії.

Щоб заручитися підтримкою Угорщини в майбутній війні, 2 листопада 1938 р. Німеччина та Італія провели у Відні арбітраж, який розділив Закарпаття [6]. Гітлерівська дипломатія передала Будапештові значну кількість українських земель зі 180-тисячним населенням і найбільшими містами: Ужгородом, Береговим, Мукачевим [16]. Тож уряд А. Волошина змушений був перебраться в Хуст до 10 листопада 1938 р. [5].

Незважаючи на складну міжнародну ситуацію, відхід під мадярський протекторат значної частини Закарпаття і вимушене перенесення столиці з Ужгорода до Хуста, уряду Волошина вдалося здійснити не тільки колосальний соціально-політичний, але й суттєвий економічний прорив [11].

В результаті Віденського арбітражу та втрати земель південного регіону Підкарпатської Русі, де були зосереджені залізниці та шосейні дороги, що з'єднували Підкарпатську Русь з рештою Чехословаччини, а також значної частини найбільш родючих ґрунтів, привело до швидкого зростання безробіття, цін на продовольчі товари та інфляції [12]. У спробах подолати ці несприятливі обставини уряд Карпатської України сподівався привабити іноземних інвесторів, особливо з нацистської Німеччини [14]. Для зміцнення економічних та політичних зв'язків А. Волошин планував особисто відвідати Берлін, але його прохання здійснити це у лютому 1939 р. було відхилено; на цей час Гітлер вже вирішив ліквідувати залишки Чехословаччини і дозволити Угорщині анексію Карпатської України [13].

Отже, внаслідок Віденського арбітражу від Підкарпатської Русі на користь Угорщини було відібрано територію площею 1523 кв. км. На цій території знаходилося 97 населених пунктів і 26056 будинків. У них проживало 173233 чоловік, з яких 164370 громадян Чехословаччини та 8863 чол. інших.

На території Підкарпатської Русі залишалася: територія площею 11094 кв. км, 390 населених пунктів, 112457 будинків, 552124 чол. населення, з якого 544759 чехословацьких громадян і 7365 чол. інших.

Цікавим є також аналіз цих двох груп населення за родом занять. Так, до Угорщини внаслідок цього акту відійшло: 78146 (45,11%) землеробів та працівників лісового господарства, 31350 (18,10%) працівників промисловості і ремісників, 17658 (10,11%) працівників торгівлі і фінансових органів, 7177 (4,14%) працівників транспорту, 19,754 (11,40%) працівників цивільної служби, вільних та солдатів, 19148 (11,06%) інших.

На території Підкарпатської Русі залишалось: 402710 (72,94%) землеробів і працівників лісового господарства, 23892 (4,33%) працівників торгівлі і фінансів, 15,917 (6,88%) працівників транспорту, 18021 (3,26%) працівників цивільної служби, вільних та солдатів, 36344 (6,58%) інших.

Серед найбільших багатств Карпатської України залишилися ліси. За даними статистики у 1937 р. було вирубано різного дерева в Закарпатті 86243000 м³ вартістю 25847000 кч., а в Словаччині відповідно 95069000 м³ і 30044000 кч. Статистичні дані за 1938 р.: у Закарпатті вирубано 133811000 м³ вартістю 34683000 кч., а в Словаччині 154557000 м³ вартістю 41862000 кч. За даними на січень 1939 р. на її території нараховувалося: 336617 га. державних, 185324 га. приватномаєткових, 64449 га. урбаріальних, 2188 га. церковних, 17313 га. селянськообщинних лісів. У лісових масивах нараховувалося 67,7% листяних, 23,3% хвойних, 10% змішаних лісів. Промисловий вік лісу на цей час складав 62 роки, а ліси, вік яких перевищував 100 років, склали 29,7% [18, с. 125].

В той же час, говорячи про оплату праці, за виконану роботу робітникам, що були задіяні в лісовій та лісохімічній галузях (у 1930 р. їх налічувалося 16 тис. чол.) тут платили у 1,5–2 рази менше, ніж у центрі країни, при значно гірших умовах праці.

Серед промислових підприємств, які продовжували працювати в Карпатській Україні, слід назвати Солотвинські солекопальні (800 працівників), 5 фабрик хімічної промисловості – «Бантлін» в Перечині (210 робітників), «Сольва» в Сваляві (700 робітників), «Клотільда» у В. Бичкові (400 робітників). «Вулкан» у Чинадієві по виробництву сірників (100 робітників), у Кобилецькій Полянці по виробництву металу (200 робітників); парові пили в Тячеві «Вігорлат» (150 робітників), в Богдані «Подрус» (100 робітників), на різних фабриках фірми «Латориця» у Сваляві, Чинадієві, Серенцівцях, Фрід'єшові працювало біля 2 тисяч чоловік.

Незначна частина населення Карпатської України продовжувала займатися бджолярством, хоча і в цій справі після Віденського арбітражу мали місце серйозні втрати. Про це свідчать такі дані. До листопада 1938 р. на Закарпатті нараховувалося 3954 бджолярі, які виготовляли 182707 кг. меду та 9774 кг. воску. Після арбітражу кількість бджолярів зменшилась на 1116 чол., виробництво ж меду та воску відповідно на 47656 кг. та 2858 кг. [4, с. 294–296].

Отож, вирішення соціально-економічних проблем в 1938–1939 рр., коли Закарпаття здобуло автономні права, стало вимогою часу. Однак сам факт надання краю чехословацьким урядом автономії зовсім не означав, що його господарство розвиватиметься тепер самостійно [7, с. 297–301]. За двадцять років входження краю до складу Чехословаччини, його економіка була тісно пов'язана з економікою інших земель федерації.

В зв'язку з цим, 23 грудня 1938 р. при чехословацькому уряді була утворена Державна Господарська Рада (далі – ДГР), як дорадчий орган уряду для справ господарських, соціальних і фінансових. ДГР складалась з 65 членів, що були обрані на три роки. В. Шандор писав: «Чехи мали 45 членів, словаки – 15, а українці – 5, а саме В. Тегзе, С. Клочурак, Л. Романюк, М. Бабота і В. Шандор. Головою ДГР первісно був д-р Годач, якого початком січня 1939 р. замінив Ян Батя. Обов'язок репрезентувати Карпатську Україну та старатися здобувати потрібні кредити для Карпатської України, в ДГР доручено В. Шандору».

Під час складання бюджету Карпатської України в лютому 1939 р. перед урядом виникло багато економічних проблем. Голова Українського національного об'єднання (далі – УНО) Ф. Ревай змушений був визнати, що у «бюджеті виявляються недобори», які «мають покриватися із спільного бюджету». Загальнодержавний бюджет федеративної ЧСР на 1939 р. визначався в сумі 3 млрд., 190 млн. кч., а бюджет окремих частин федерації: чеський – 5 млрд. 900 млн. кч., словацький – 2 млрд. 370 млн. кч., український – 550 млн. кч. Зобов'язання окремих федеративних територій до центрального державного бюджету становили: Чехія – 70%, Словаччина – 24%, Карпатська Україна – 26% [20, с. 168]. «У цій початковій стадії, – пригадував В. Шандор, – Карпатська Україна фінансово не була самостійною, тому була відказана на допомогу Чехії. Завдяки Янові Баті, його розумінню проблем федерації та вагомості проблеми державності України і для чеського народу, Карпатська Україна дістала потрібні кредити від чехів» [10, с. 396–397].

У порівнянні з успішними наслідками політичної діяльності уряду А. Волошина, значно скромнішими були результати його господарської діяльності. Вкрай скудні економічні ресурси й можливості автономного краю після приєднання найбільш розвинутої в економічному відношенні частини Закарпаття до Угорщини, постійний дефіцит бюджету Карпатської України, бар'єр цілої низки зовнішніх факторів, пріоритетна увага активній політичній діяльності, боротьбі з «ворогами української нації» практично не дали уряду серйозно зайнятися економічними проблемами краю.

Щоправда, планів і намірів в цьому напрямі в уряді Карпатської України було чимало. 19 листопада 1938 р. Українська Народна Рада в Хусті видала «Маніфест до українського народу», в якому були накреслені головні пункти господарської програми уряду А. Волошина [15]. На перший план висувались проведення земельної реформи,

розвиток хліборобства й виноградарства, піднесення скотарства й молочарства. Але для уряду найголовніше завдання полягало в тому, щоб забезпечити місцеве населення продуктами харчування. До того ж постійно підвищувалися ціни на продукти, хоча заробітна плата залишалася без змін.

Щоб запобігти голоду, особливо в гірських районах, автономний уряд пішов на скасування деяких податків. В лютому 1939 р. на його вимогу міністерство господарства ЧСР додатково виділило 300 тис. крон для проведення акції надання допомоги найбільшому населенню краю. Тоді ж уряд Карпатської України «призначив півмільйона крон на харчову акцію бідних дітей». Однак разові допомогіві акції не могли істотно поліпшити становище. Неспроможність вирішити цю проблему власними силами змусила А. Волошина шукати допомоги за кордоном. Почалися поставки кукурудзи з Румунії, розглядалося питання про обмін закарпатського лісу й солі на зерно з урядами Німеччини та Угорщини. Водночас проводилась певна робота з поліпшення страхування й пенсійного забезпечення населення: в Хусті, зокрема, був створений Краєвий уряд робітничого забезпечення.

Уже з перших днів своєї діяльності автономний уряд А. Волошина зіткнувся ще з одною складною проблемою – безробіттям [19]. Кількість безробітних постійно збільшувалась за рахунок галичан, що нелегально переходили польсько-чеський кордон, втікачів з території, окупованої Угорщиною, а також через припинення окремих видів робіт. Одночасно відбувалась рееміграція закарпатців в пошуках роботи за кордон. З метою поліпшення становища уряд Карпатської України в січні 1939 р. розпочав переговори з урядом Німеччини, ЧСР і деяких інших країн про можливість для закарпатців виїжджати на заробітки за кордон. Така домовленість була досягнута, і кільком партіям робітників вдалося поїхати на сезонні роботи до Німеччини й ЧСР, хоча це не зняло хронічну для Закарпаття проблему безробіття.

Як уже зазначалось, основним багатством краю залишався ліс. Тому уряд робив активні спроби щодо реорганізації та централізації лісового господарства, проведення його націоналізації. У січні 1939 р. було створено єдину дирекцію лісів в Буштино (нині с. м. т. Тячівського р-ну Закарпатської обл.) [1].

Для розбудови лісового господарства потрібні були інвестиції. Вони мали вкладатися у зміцнення промислових підприємств та на удосконалення комунікацій, необхідних для транспортування деревини. Такі транспортні середники були збудовані в с. Богдани-Луки та на р. Теремля. У січні 1939 р. почалися великі роботи в державних лісах. Так, приміром, у районі управи державних лісів Чорна Вища, Чорна Нижча, Німецька Мокра й Брустури вирубували щороку біля 80–100 тисяч кубічних метрів м'якого дерева і 10–15 тисяч твердого.

Уряд Карпатської України докладав чимало зусиль, щоб покращити транспорт і зв'язок та створити нові комунікації. Однак, для

здійснення проектів не вистачало коштів. Тільки, приміром, бюджет автостради «Захід – Схід» мав обійтися уряду в 3,5 млрд. крон. Починаючи з 9 лютого 1939 р. почала діяти залізнична комунікація між Ужгородом і Ужком через Кам'яницю. Проект бюджету залізничного шляху з Великих Лучок до Червеньова мав обійтися в 1.700.000 чеських крон. На початку березня 1939 р. з угорським урядом було погоджено про транзитний переїзд по угорській території поїзду Хуст-Прага. Угорська і українська сторони домовились також про рух пасажирського поїзда Тересва–Костолани і міжнародного рейсу Будапешт–Мукачєво–Лавочне–Львів. Вирішувались справи і про рух поїздів всередині країни. В лютому 1939 р. почала діяти залізнична комунікація Севлюш–Кушниця, а також сполучення Чинадієва і Севлюша через Батево.

Не менша увага приділялась будівництву автомобільних доріг та налагодженню руху по них. У січні 1939 р. уряд Карпатської України запланував будівництво комунікації Великі Лучки – Червеньово – Кайданово, а також Червеньово – Зняцево – Нове Давидково – Великі Лучки – Ракошино.

Найбільш відсталими були гірські райони країни, зокрема, села Волівського округу. 24 лютого 1939 р. Волівщину відвідав міністр внутрішніх справ і голова Господарської Ради Ю. Ревай. Серед питань, які він обговорив з представниками місцевого уряду, було і питання доріг. Керівники села Й. Дудикевич і М. Скире запропонували негайне будівництво «так званої північної магістралі на відтинку Келечин – Пилипець – Границя». Ю. Ревай також відвідав гірські села Лозянське і Прислоп, в яких не було мостів і дороги. Будівництво моста мало обійтися в 40000 чеських крон, а на будівництво дороги в Прислопі уряд асигнував 45000 крон.

Однією з невідкладних проблем, яку необхідно було вирішити якомога швидше, була електрифікація. Оскільки територія краю була електрифікована лише частково, то здійснення електрифікації великих населених пунктів покладалось на перших порах на щойно організоване в Хусті товариство «Карпатські електрарні». Воно мало малі електростанції в Ясіні та Воловому. Завдяки цьому товариству почалась електрифікація сіл Довге, Дубове, Поляна, Неліпино, Голубине, Ракошино, Давидково. В 1939 р. повинна була почати діяти електростанція в Оноківцях [7, с. 297–301].

В лютому 1939 р. було налагоджено телефонне сполучення із західними частинами ЧСР. Тут були проведені 3 телефонні і 2 телеграфні лінії. «На лінії ці вжито 784 кілометрів дроту, – відмічала «Нова свобода», – ці праці коштували біля 1,5 мільйона крон». Ще в січні 1939 р. між Угорщиною і Карпатською Україною було досягнуто згоди про відновлення телефонного сполучення на лініях Ужгород – Перечин, Ужгород – Хуст, Мукачєво – Свалява, Дебрецен – Хуст.

Велика увага приділялась розробці корисних копалин, мінеральним джерелам, які знаходилися у Воловому, Соймах, Вишньому

Бистрому і Келечині. В районі населених пунктів Нересниця – Ганичі було відкрито поклади вапняку, а також сировини, придатної для виробництва цементу.

Одним із найважливіших ресурсів Карпатської України була сіль. Покладів Солотвина вистачало для цілої республіки, тобто для 15 мільйонів чоловік. Щороку тут видобувалося 174 тисячі тонн. Завдяки цьому ресурсу Карпатська Україна могла стати помітним суб'єктом на європейському ринку солі [17].

Певне місце у структурі промислового виробництва посідали підприємства хімічної промисловості, в розвиток яких залучався іноземний капітал (австрійська фірма «Густав Саш» і чеська «Батя»). Проте заплановані іноземними компаніями промислові об'єкти, внаслідок цілого ряду причин, не почали будувати. Обговорювалося питання про експорт до Англії сірників, які виробляла фірма «Вулкан», однак справа не увінчалася успіхом. Це стосується і спроби шведських бізнесменів побудувати кілька фабрик харчової промисловості в краї.

Підсумовуючи, зауважимо, що це лише окремі дані про народногосподарські ресурси Карпатської України у складних умовах розбудови нового життя. Перед її урядом постало надзвичайно складне завдання: максимально використати наявний господарський потенціал та створити й примножувати нові його можливості.

Разом з тим слід зазначити, що більшість планів і задумів уряду Карпатської України у вирішенні проблем господарського будівництва, поліпшення соціального становища та рівня життя населення не були реалізовані. Головна причина цього не стільки в надмірній політичній і націоналістичній заангажованості уряду А. Волошина, прорахунках і помилках його діяльності, що дійсно мали місце, скільки в тому, що за тих внутрішньополітичних й внутрішньоекономічних і, особливо, міжнародних умов, що склалися у 1938–1939 рр. в краї і навколо нього, Карпатська Україна не мала реальної можливості повноцінно функціонувати як автономна, а тим більше – самостійна держава.

Список використаної літератури

1. **Бачинський Я.** Політика уряду А. Волошина в галузі економіки та культури / Я. Бачинський // Карпатська Україна: питання державно-правового розвитку і міжнародного становища. – Ужгород, 1999. – С. 96–100. 2. **Богів О.** Карпатська Україна (Підкарпатська Русь) у міжнародних відносинах (травень 1938 р. – березень 1939 р.) / О. Богів, В. Задорожний. – Ужгород: Патент, 1999. – 91 с. 3. **Болдижар М.** Закарпаття між двома світовими війнами. Факти. Події. Люди. Оцінки / М. Болдижар. – Ужгород, 2001. – 148 с. 4. **Болдижар М.** Наслідки Віденського арбітражу для Карпатської України / М. Болдижар // Нариси історії Закарпаття. – Ужгород: Вид-во „Закарпаття”, 1995. – Т. II. – С. 294–296. 5. **Бондар В.** Карпатська Україна в міжнародних відносинах (1938–1939) / В. Бондар, М. Вегеш. – Ужгород: Вид. УжНУ, 1997. – 136 с.

6. **Вегеш М.** Велич і трагедія Карпатської України / М. Вегеш // Дзеркало тижня. – 2004. – 13–19 березня. 7. **Вегеш М.** Діяльність автономних урядів Підкарпатської Русі (Карпатської України) в галузі економіки і культури / М. Вегеш // Нариси історії Закарпаття. – Ужгород: Закарпаття, 1995. – Т. II. – С. 297–301. 8. **Вегеш М.** Карпатська Україна (1938–1939): соціально-економічний і політичний розвиток / М. Вегеш. – Ужгород: Патент, 1993. – 136 с. 9. **Вегеш М.** Велич і трагедія Карпатської України (Історико-популярний нарис) / М. Вегеш, В. Задорожний. – Ужгород, 1993. – 82 с. 10. **Вегеш М.** Соціально-економічний розвиток / М. Вегеш, М. Токар // Карпато-Українське державотворення: до 70-річчя проголошення державної незалежності Карпатської України. – Ужгород, Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – С. 396–397. 11. **Карпатська Україна в боротьбі.** – Відень: Видання української пресової служби, 1939. – С. 232. 12. **Магочій П.** Формування національної самосвідомості Підкарпатської Русі (1848–1949 рр.) / П. Магочій. – Ужгород, 1994. – 296 с. 13. **Пап М.** Карпатська Україна у планах Гітлера і Сталіна в роках 1938–1939 / **М. Пап** // Культура Українських Карпат: традиції і сучасність. – Ужгород: Гражда, 1994. – С. 211–215. 14. **Поп І.** Карпатська Україна [Електронний ресурс] / І. Поп. – Режим доступу: <http://www.rusyn.org> – 2008. 15. **Стерчо П.** Карпато-Українська держава / П. Стерчо. – Львів: За вільну Україну, 1994. – 288 с. 16. **Тиводар М.** Ужгород між двома світовими війнами (1919-1944) / М. Тиводар // Історія Ужгорода. – Ужгород: Карпати, 1993. – С. 121–142. 17. **Федака С.** Амбітні та обґрунтовані проекти. Економічна феєрія Карпатської України / С. Федака // Срібна земля – Фест. – 2009. – 5–11 березня. – С. 12. 18. Худанич В. Карпатська-Україна в 1938–1939 рр. / В. Худанич, В. Бондар // Тези доповідей наукової конференції „Суспільно-політичні відносини на Закарпатті в 20–30-х роках ХХ ст.” – Ужгород, 1992. – С. 125. 19. **Червак Б.** Карпатський пролог України [Електронний ресурс] / Б. Червак // День. – Режим доступу: www.day.kiev.ua 20. **Шандор В.** Спомини / В. Шандор // Карпатська Україна. 1938–1939. – Т. I. – Ужгород: Гражда, 1996. – С. 168.

Безега Т. М. Особливості економічного розвитку Карпатської України

У статті досліджується економічна складова Карпатської України, що була включена в 1919 р. до складу Чехословацької Республіки на правах автономії. Автор приходить до висновку, що перебуваючи в складі економічно досить розвинутої, демократичної, слов'янської за національним складом ЧСР наш регіон отримав можливість більш високого соціально-економічного розвитку в порівнянні з перебуванням його складі Австро-Угорської імперії. Аналізується також складний комплекс внутрішньо- та зовнішньополітичних проблем, що перешкодив реалізації більшості планів уряду Карпатської України щодо соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: Карпатська Україна, Чехословаччина, Угорщина, економіка.

Безега Т. М. Особенности экономического развития Карпатской Украины

В статье исследуется экономическая составляющая Карпатской Украины, которая была включена в 1919 г. в состав Чехословацкой Республики на правах автономии. Автор приходит к выводу, что находясь в составе экономически достаточно развитой, демократической, славянской по национальному составу ЧСР наш регион получил возможность более высокого социально-экономического развития по сравнению с пребыванием его составе Австро-Венгерской империи. Анализируется также сложный комплекс внутри- и внешнеполитических проблем, помешавший реализации большинства планов правительства Карпатской Украины в отношении социально-экономического развития.

Ключевые слова: Карпатская Украина, Чехословакия, Венгрия, экономика.

Bezeha T. M. Features of Economic Development of the Carpathian Ukraine

The article examines the economic component of Carpatho-Ukraine, which was incorporated in 1919 to the Czechoslovak Republic as autonomy. The author concludes that being a member of Czechoslovak Republic, which was well economically developed, democratic, and has Slavonic national composition of the population, our region gave all the opportunities for a higher socio-economic development if compare with being a part of the Austro-Hungarian Empire. The difficult complex of internal and external problems prevented the realization most of plans of the Carpatho-Ukraine's government as to the social-economic development are also analyzed.

Keywords: Carpatho-Ukraine, Czechoslovakia, Hungary, economy.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2012 р.

Прийнято до друку 29.11.2012 р.

Рецензент – к. політ. н., доц. Остапець Ю. О.